

شماره: ۸۸/۷۵۲۶۲

تاریخ: ۱۳۸۸/۰۴/۰۹

«بسمه تعالی»

جهت اطلاع مدیران عامل کلیه بانک‌های دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست بانک و موسسات

اعتباری توسعه و شهر ارسال گردید

با سلام؛

احتراماً، پیرو بخشنامه شماره ۸۸/۲۳۷۶۵ مورخ ۱۳۸۸/۲/۷، موضوع ماده ۳۲ بسته سیاستی - نظارتی سال ۱۳۸۸، در رابطه با ضرورت ایجاد واحد تطبیق در بانک‌ها و موسسات اعتباری و به منظور آشنایی هر چه بیشتر شبکه بانکی کشور، با ادبیات موضوعی موجود در رابطه با کارکرد واحد تطبیق و نیز دیدگاه‌های کارشناسان و مجامع نظارت بانکی در این خصوص، به پیوست، نوشتار حاضر که ترجمه سندی تحت عنوان "تطبیق و کارکرد آن در بانک‌ها" از انتشارات سال ۲۰۰۵ کمیته نظارت بر بانکداری بال است ایفاد می‌گردد.

امید است که مطالعه این سند به تبیین هر چه بیشتر موضوع و در نتیجه کمک به تسریع ایجاد واحد تطبیق در آن بانک/موسسه یاری رساند.

خواهشمند است دستور فرمایند که این نوشتار، به دلیل اهمیت موضوع جهت مطالعه، در اختیار تمامی واحدهای آن بانک/موسسه قرار داده شود. ۲۱۸۲۵۹/م

اداره مطالعات و مقررات بانکی

صدیقه رهبر شمس کار

۳۸۳۱-۳

مهناز بهرامی

۳۸۱۶

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

«اداره مطالعات و مقررات بانکی»

تطبیق و کارکرد آن در بانکها

از انتشارات کمیته نظارت بر بانکداری بال

آوریل ۲۰۰۵

ترجمه از: مهرناز فریدونی

ویرایش از: صدیقه رهبر شمس کار

خرداد ۱۳۸۸

فهرست مطالب:

مقدمه

مسئولیت‌های هیات مدیره برای تطبیق

اصل ۱

مسئولیت‌های مدیریت ارشد

اصل ۲

اصل ۳

اصل ۴

اصول مربوط به واحد تطبیق

اصل ۵

استقلال واحد تطبیق

جایگاه سرپرست تطبیق

برخورد منافع

دسترسی به اطلاعات و کارکنان

اصل ۶: منابع

اصل ۷: وظایف واحد تطبیق

اطلاع رسانی

راهنمایی و آموزش

شناسایی، اندازه‌گیری، ارزیابی ریسک تطبیق

پایش، آزمون و گزارش‌دهی

وظایف قانونی و ارتباطات

برنامه تطبیق

اصل ۸: ارتباط با حسابرس داخلی

دیگر موضوعات مهم

اصل ۹: مسائل برون‌مرزی

اصل ۱۰: برون‌سپاری

مأخذ

تطبیق و کارکرد آن در بانک ها

مقدمه:

۱- کمیته نظارت بر بانکداری بال (که اختصاراً کمیته خوانده می شود) به عنوان بخشی از تلاش های مستمر برای بررسی موضوعات نظارت بانکی و بهبود و تقویت رویه های مطمئن در بانک ها، گزارش ارزشمندی را در خصوص ریسک تطبیق و کارکرد آن در بانک ها منتشر کرده است. ناظران بانکی باید از اجرای موثر سیاست ها و شیوه های نظارتی تطبیق و انجام اقدامات اصلاحی مناسب به هنگام شناسایی موارد نقض قوانین، اطمینان حاصل نمایند.

۲- تطبیق باید از رده های بالای سازمان شروع شود انجام این کار در فرهنگ شرکتی که هیات مدیره و مدیران ارشد آن را هدایت نموده، بر استانداردهای صداقت و درستی تاکید دارند موثرتر است. تمامی کسانی که در بانک و بخش های اجرایی آن فعالیت می کنند باید در این امر مشارکت داشته باشند. هر بانک باید به منظور انجام امور اجرایی، خود را از نظر استاندارد ها در بالاترین سطح به هنگام نگه داشته و همواره تلاش نماید تا از نظر رعایت قوانین بروز بوده و آن ها را به درستی اجرا نماید. کوتاهی در این امر، هر چند که قانونی نقض نشده باشد، می تواند بر کلیه فعالیت های بانک در رابطه با سهامداران، مشتریان، کارکنان و بازار تاثیرگذار باشد و حتی ممکن است به از بین رفتن اعتبار و حسن شهرت بانک منجر گردد.

۳- اصطلاح "ریسک تطبیق" در این سند به مفهوم ریسک تحریم های قانونی یا نظارتی، زیان های مالی یا آسیب های وارده بر اعتبار یک بانک، در نتیجه عدم رعایت قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای مناسب اجرایی و آئین نامه های مربوط در فعالیت های بانکی (مجموعاً "قوانین، مقررات و استانداردهای تطبیق") است.

۴- قوانین، مقررات و استانداردهای تطبیق، اساساً موضوعاتی از جمله رعایت مناسب استاندارد های بازار، مدیریت تعارض منافع، رفتار منصفانه با مشتریان و حصول اطمینان از مناسب بودن سفارش مشتریان را در بر می گیرد. این قوانین به طور مشخص فعالیت های حرفه ای بانک، مانند قوانین مربوط به پیشگیری از پول شویی و تامین مالی تروریست ها را نیز شامل می شود و حتی به اقداماتی فراتر از آن نظیر قوانین مالیاتی در رابطه با ساختار عملیات بانکی و آگاهی دادن به مشتریان تسری می یابد. بانکی که به طور آگاهانه عملیاتی را انجام می دهد که به موجب انجام آن ها، آن گروه از مشتریان از آن خدمات بهره مند می شوند که از انجام الزامات مقرراتی یا مالی مورد نیاز اجتناب ورزیده یا از پرداخت بدهی های مالیاتی خود شانه خالی کرده یا اقدام غیرقانونی را مرتکب شده، در واقع خود را در معرض ریسک تطبیق قرار داده است.

۵- قوانین، مقررات و استانداردهای تطبیق از منابع متفاوتی نشأت می‌گیرند که شامل اصول، قوانین، مقررات و استانداردهای وضع شده توسط قانون‌گذاران و ناظران، دستورالعمل‌ها و رویه‌های صادره توسط اتحادیه‌های صنعت (بانکداری) و ضوابط داخلی برخوردار از قابلیت اجرا توسط کارکنان بانک است. به دلایل یاد شده در فوق، بسیاری از این قوانین احتمالاً ورای آنچه قانون مشخص نموده، در سطح وسیع‌تری استانداردهای درستی و هنجارهای اخلاقی را در بر می‌گیرند.

۶- تطبیق باید قسمتی از فرهنگ هر سازمان را تشکیل دهد و مسئولیت انجام آن منحصر به کارشناسان متخصص تطبیق نباشد. با این وجود، چنانچه بانکی "اصول عملیات تطبیق" را مطابق با اصول و قواعد ذکر شده در فوق داشته باشد خواهد توانست ریسک تطبیق را بسیار موثرتر کنترل و مدیریت نماید. اصطلاح بخش تطبیق که در این سند از آن استفاده شده است به کارکنان مسئول انجام تطبیق اشاره دارد و این امر به معنای تجویز یک ساختار سازمانی خاص نیست.

۷- در میان بانک‌ها تفاوت چشمگیری در خصوص سازمان بخش تطبیق وجود دارد. در بانک‌های بزرگ، کارکنان تطبیق ممکن است در داخل خطوط کاری عملیاتی مستقر شوند. بانک‌های فعال در سطح بین‌المللی، علاوه بر کارکنان تطبیق بانک‌های محلی، برای گروه نیز، کارکنانی ویژه‌ای برای انجام این کار دارند. کارکنان بخش تطبیق ممکن است در یک واحد قرار گیرند. جداسازی واحدها در برخی از بانک‌ها به منظور ایجاد زمینه‌های تخصصی صورت می‌گیرد و این امر ممکن است جهت حفاظت از داده‌ها و جلوگیری از پول شویی یا فعالیت‌های تروریستی انجام شود.

۸- هر بانک باید ضمن سازماندهی بخش تطبیق، برای مدیریت ریسک تطبیق اولویت قائل شود به گونه‌ای که با استراتژی و ساختارهای مدیریت ریسک آن هم‌خوانی داشته باشد. برای مثال، برخی از بانک‌ها ممکن است بخش تطبیق را در واحد ریسک عملیاتی منظور نمایند. به این دلیل که بین واحد ریسک تطبیق و واحد ریسک عملیاتی ارتباط نزدیکی وجود دارد. بعضی دیگر از بانک‌ها، ممکن است ترجیح دهند بخش تطبیق از بخش ریسک عملیاتی جدا باشد در این صورت، سازوکارهای لازم را به منظور همکاری نزدیک بین این دو بخش پیش‌بینی می‌نمایند.

۹- صرف‌نظر از این موضوع که بخش تطبیق در یک بانک چگونه سازماندهی شده باشد، آنچه حائز اهمیت است این که بخش تطبیق مستقل بوده و از منابع کافی برخوردار باشد و مسئولیت‌ها در آن، به شکل شفاف و روشنی تعریف شده باشد. علاوه بر این، فعالیت‌ها در آن به صورت دوره‌ای توسط بخش حسابرسی داخلی مورد بازنگری قرار گیرد اصول ۵ و ۸ این سند، اصول حائز اهمیت هستند که به منظور ارائه رهنمود، جزئیات امر را تشریح و رویه‌های موثر در این رابطه را تبیین می‌نمایند. این اصول باید در تمامی بانک‌ها بکار گرفته شود، بانک‌ها باید چگونگی اجرای بهینه این اصول را

خود تعیین نمایند. با این وجود، هر بانک می‌تواند از روش‌های مناسب دیگری غیر از آنچه در این سند آمده است نیز استفاده نماید و روش‌های خود را همراه با این اصول جهت اجرای فعالیت تطبیق بکار گیرد. ضمناً روش اجرایی نمودن این اصول به عواملی مانند اندازه، ماهیت، پیچیدگی و گستره جغرافیایی، فعالیت‌ها و چارچوب قانونی و مقرراتی کشوری بستگی دارد که این بانک در آن فعالیت می‌کند. به عنوان مثال، ممکن است در بانک‌های کوچک‌تر، اجرای تمام معیارهای ویژه توصیه شده در این سند امکان‌پذیر نباشد در این صورت این گونه بانک‌ها می‌توانند با انجام اقدامات دیگری به همین نتایج دست یابند.

۱۰- اصول مطرح شده در این سند، ساختار اداری را فرض می‌کند که از هیات مدیره و مدیریت ارشد تشکیل شده است. چهارچوب قانونی و مقرراتی در کشورها و موسسات، به دلیل وظایف متفاوت هیات مدیره و مدیران ارشد دارای تفاوت‌هایی است. بنابراین، اصول مطروحه در این سند می‌باید بطور جداگانه و مطابق با ساختار حاکمیت سهامی هر کشور و هر موسسه بکار گرفته شود.^۱

۱۱- اصطلاح "بانک" در این سند بطور کلی به بانک‌ها، گروه‌های بانکی و شرکتهای هولدینگی که شرکتهای تابعه آن‌ها عمدتاً بانک‌ها هستند اطلاق می‌شود.

۱۲- سند حاضر می‌باید همراه با چند مقاله دیگر کمیته بال، با عناوین زیر، مورد مطالعه قرار گیرد:

- ❖ چهارچوب کنترل داخلی در موسسات بانکی (سپتامبر ۱۹۹۸)
- ❖ تقویت حاکمیت سهامی در موسسات بانکی (سپتامبر ۱۹۹۹)
- ❖ حسابرسی داخلی در بانک‌ها و رابطه بازرسان و حسابرسان (اوت ۲۰۰۱)
- ❖ شناسایی کافی مشتریان بانک‌ها (اکتبر ۲۰۰۱)
- ❖ رویه‌های موثر برای مدیریت و نظارت بر ریسک عملیاتی (فوریه ۲۰۰۳)
- ❖ استانداردهای سرمایه و معیارهای تمرکز سرمایه در سطح بین‌المللی - با بازرنگری کلی (ژوئیه ۲۰۰۴)
- ❖ مدیریت یکپارچه ریسک شناسایی مشتریان

این نوشتار به ساختار مدیریت متشکل از هیات مدیره و مدیریت ارشد اشاره دارد. کمیته به این امر آگاه است که تفاوت‌های مهمی بین چهارچوب روش قانون‌گذاری و نظارتی کشورها وجود دارد. در برخی از کشورها وظیفه نظارت بر مجموعه اجرایی - اگرچه نه بطور کامل - بر عهده هیات مدیره است تا بدین وسیله مطمئن شوند که مجموعه مزبور، وظایف خود را انجام می‌دهد. به همین دلیل در برخی موارد، از آن به عنوان هیات نظارت یاد می‌کنند. این امر بدین معناست که هیات مذکور دارای وظایف اجرایی نمی‌باشد. در کشور های دیگر، این هیات از صلاحیت بیشتری برخوردار است. بدین صورت که چارچوب کلی را برای مدیریت بانک را تعیین می‌کند. به دلیل تفاوت‌های موجود، در این سند عناوین هیات مدیره و مدیریت ارشد در این سند به مفهوم به رسمیت شناختن ساختارهای قانونی خاص، بلکه برای تمایز قابل شدن بین دو بخش تصمیم‌گیری در بانک می‌باشد.

۱۳-- در سند حاضر، قبل از این که توضیحاتی در خصوص اصولی که بخش تطبیق باید آن ها را مدنظر قرار دهد ارائه شود، مسئولیت های هیات مدیره بانک و مدیران ارشد در خصوص تطبیق تشریح شده است.

مسئولیت های هیات مدیره برای تطبیق

اصل اول

هیات مدیره بانک مسئولیت نظارت بر ریسک تطبیق را بر عهده دارد. هیات مدیره باید سیاست تطبیق بانک را که شامل سندی است رسمی برای ایجاد بخش تطبیقی دائمی و موثر، تصویب کند. هیات مدیره یا کمیته ای از سوی آن، باید حداقل، سالی یک بار میزان موثر بودن ریسک تطبیق بانک و اجرای آن را ارزیابی نماید.

۱۴- با توجه به آنچه در مقدمه آمده است، سیاست تطبیق بانک موثر نخواهد بود مگر آن که هیات مدیره ارزش های صداقت و درستی را در کل سازمان نهادینه کند. تطبیق با قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی می بایست به صورت ابزارهای ضروری برای رسیدن به این هدف مورد توجه قرار گیرد. در مورد انواع دیگر ریسک، هیات مدیره باید از وجود سیاست مناسب برای مدیریت ریسک تطبیق اطمینان حاصل نموده، بر اجرای صحیح سیاست آن نظارت نماید تحقق این امر، مستلزم حصول اطمینان از اجرای موثر و سریع موضوعات تطبیق، بوسیله مدیریت ارشد و با همکاری بخش تطبیق است.

البته هیات مدیره می تواند این وظایف را به کمیته ای در سطح هیات مدیره (مانند کمیته حسابرسی) واگذار نماید.

اصل دوم : مسئولیت های مدیریت ارشد

مدیران ارشد بانکها مسئول مدیریت موثر ریسک تطبیق در بانکها هستند.

۱۵- در ذیل دو اصل بسیار مهم از اصول کلی مطرح می شود:

اصل سوم

به منظور حصول اطمینان از رعایت استانداردهای تطبیق و نیز گزارش دهی به هیات مدیره در خصوص مدیریت این ریسک، مدیران ارشد بانک، مسئول تدوین سیاست تطبیق هستند.

۱۶- هیات مدیره بانک مسئول تدوین سیاست تطبیق به شکل مکتوب است به گونه ای که در آن، تمامی

اصولی که می بایست توسط مدیران و کارکنان رعایت شوند منظور گردد، فرآیند های اصلی که از طریق آن ها ریسک تطبیق شناسایی و مدیریت می شوند. ، چگونگی تشخیص و مدیریت ریسک تطبیق توسط تمامی سطوح سازمان می بایست در این سیاست مکتوب تشریح شود. ضمناً ، به منظور کمک به شفافیت سیاست تطبیق، استانداردهای کلی که می بایست توسط تمامی کارکنان اجرا شوند و نیز مقرراتی که لازم است فقط توسط گروهی خاص اجرا شود، می توانند تفکیک شوند..

۱۷-وظیفه مدیران ارشد این است که از اجرا و رعایت سیاست تطبیق اطمینان حاصل نمایند و به هنگام شناسایی موارد نقض این سیاست ها، اقدامات اصلاحی و انضباطی مناسب را انجام دهند.

۱۸-مدیران ارشد باید با همکاری بخش تطبیق:

- حداقل، سالی یک بار، ریسک های تطبیقی که بانک با آن مواجه است مشخص نموده و برای مدیریت آن ها برنامه ریزی نماید. این برنامه ریزی باید هر گونه نارسایی (سیاست ، رویه ها، پیاده سازی یا اجرا) در رابطه با چگونگی مدیریت موثر ریسک تطبیق موجود را مشخص کند. علاوه بر این، چنانچه در نتیجه ارزیابی سالانه ریسک تطبیق لازم باشد سیاست و رویه دیگری در رابطه با ریسک های جدید تطبیق منظور گردد، نتایج می بایست در گزارش سالانه ارزیابی ریسک تطبیق مشخص شود.

- حداقل ، سالی یک بار، می بایست موضوعات مربوط به مدیریت ریسک تطبیق، به هیات مدیره یا کمیته منتصب آن گزارش شود. این گزارش باید ، برای انجام داوری ای آگاهانه در مورد موثر بودن مدیریت ریسک تطبیق بانک به هیات مدیره کمک کند.

- هرگونه موارد مهم نقض قوانین، مقررات و استانداردها (مانند عدم موفقیت هایی که می تواند به ریسک قابل ملاحظه تحریم های قانونی یا نظارتی، زیان های مالی حایز اهمیت و یا از دست دادن شهرت منجر شود.) می بایست در اسرع وقت به هیات مدیره یا کمیته منتصب آن گزارش شود.

اصل چهارم

مدیران ارشد بانک ها مسئول ایجاد بخش تطبیقی دائمی و کارآمد در بانک و در راستای اجرای سیاست تطبیق

بانک ها می باشند.

۱۹-مدیران ارشد باید اقدامات لازم را برای حصول اطمینان از این که بانک می تواند به واحد تطبیقی

که مستمر و در راستای ذیل حرکت می‌کند در اختیار داشته باشد.

اصول مربوط به واحد تطبیق

اصل پنجم: استقلال

واحد تطبیق بانک‌ها باید مستقل باشد.

۲۰- مفهوم استقلال مستلزم وجود چهار عامل مهم است که هر یک از آن‌ها با جزئیات مربوط به شرح ذیل می‌باشند:

- اول، واحد تطبیق باید دارای جایگاهی رسمی در درون بانک باشد.
- دوم، گروهی از کارمندان تطبیق یا رئیس آن مسئولیت‌های هماهنگی ریسک تطبیق بانک را بر عهده داشته باشند.
- سوم، کارکنان واحد تطبیق و خصوصاً مسئول آن نباید در موقعیتی قرار گیرند که احتمال برخورد منافع بین مسئولیت‌های تطبیق و دیگر مسئولیت‌هایی که بر عهده آن‌هاست بوجود آید.
- چهارم، کارکنان واحد تطبیق باید امکان دسترسی به کارکنان و نیز اطلاعات مورد نیاز برای اجرای مسئولیت‌های خود داشته باشند.

۲۱- مفهوم استقلال به این معنا نیست که واحد تطبیق نمی‌تواند ارتباط کاری نزدیکی با مدیریت و کارکنان دیگر واحدهای کاری داشته باشد. در واقع، همکاری و ارتباط کاری بین واحد تطبیق و خطوط کاری بانک، در مراحل اولیه به شناسایی و مدیریت ریسک‌های تطبیق کمک می‌کند. علاوه بر ارتباط کاری نزدیک بین واحد تطبیق و واحدهای کاری، عوامل مختلفی که در ذیل به تشریح آن‌ها می‌پردازیم می‌بایست به عنوان محافظی برای کمک به کارایی واحد تطبیق محسوب شوند. روش پیاده‌سازی این امور تا حدی به برخی از عوامل، مانند مسئولیت‌های فردی ویژه هر یک از کارکنان واحد تطبیق بستگی دارد.

جایگاه واحد تطبیق:

۲۲- به منظور برخورداری از وجهه، اختیارات و استقلال مناسب، واحد تطبیق باید دارای جایگاهی رسمی باشد. این امر از طریق تدوین سیاست تطبیق بانک یا هر سند رسمی دیگری قابل انجام است. مفاد این سند رسمی باید به کلیه کارکنان بانک ابلاغ گردد.

۲۳- در این سند رسمی باید موارد زیر لحاظ گردد:

- وظایف و مسئولیت‌ها؛
- معیارهایی برای حصول اطمینان از استقلال این واحد؛
- ارتباط آن با دیگر واحدهای مدیریت ریسک بانک و نیز با واحد حسابرسی داخلی؛
- چگونگی تخصیص مسئولیت‌ها به کارکنان، در زمانی که مسئولیت‌های تطبیق بر عهده کارکنان ادارات مختلف گذارده شده است؛
- حق این واحد برای دسترسی به اطلاعات لازم جهت انجام مسئولیت‌هایش و وظایف کارکنان بانک در راستای همکاری با این واحد برای ارائه اطلاعات؛
- حق رسیدگی به تخلفات احتمالی و نقض سیاست تطبیق و در صورت لزوم، انتصاب کارشناس خبره خارج از بانک برای انجام این کار؛
- حق بیان آزاد و افشای یافته‌های این واحد، به/برای مدیران ارشد و در صورت نیاز، هیات مدیره یا کمیته منتصب هیات مدیره.
- مسئولیت آن در رابطه با گزارش‌دهی رسمی به مدیریت ارشد و
- حق دسترسی مستقیم به هیات مدیره یا کمیته منتصب آن

سرپرست تطبیق

۲۴- هر بانک باید دارای یک مدیر اجرایی یا یک کارمند ارشد باشد که مسئولیت‌های کلی مربوط به هماهنگ کردن، شناسایی و اداره ریسک تطبیق بانک را بر عهده گرفته و بر فعالیت‌های دیگر کارکنان واحد تطبیق نیز نظارت داشته باشد. در این سند از عنوان "سرپرست تطبیق" * برای تشریح این پست استفاده شده است.

۲۵- ماهیت گزارش‌دهی و دیگر روابط کاری بین کارکنان مسئول اجرای تطبیق و سرپرست تطبیق بستگی به انتخاب چگونگی سازماندهی واحد تطبیق در بانک دارد. چنانچه کارکنان واحد تطبیق، در واحدهای اجرایی یا زیرمجموعه آن‌ها مستقر باشند ملزم به ارائه گزارش و گزارش‌دهی به مدیریت واحدهای اجرایی یا قسمتی هستند که در آن مستقرند. البته چنانچه گزارش‌های تهیه شده، به منظور انجام اقدامات احتیاطی، به سرپرست تطبیق که مسئول تطبیق است وارد نیست.

* Head of compliance

در مواردی که کارکنان واحد تطبیق در دیگر واحدهای مستقل پشتیبان (مانند حقوقی، کنترل مالی، مدیریت ریسک) مستقر باشند ارائه یک گزارش جداگانه توسط کارکنان به سرپرست تطبیق ضرورتی ندارد. البته به منظور حصول اطمینان از اینکه سرپرست تطبیق قادر به اجرای موثر مسئولیت های خود است این واحدها می بایست با وی همکاری نزدیکی داشته باشند.

۲۶- سرپرست واحد تطبیق ممکن است یکی از مدیران ارشد یا فردی غیر از او باشد. چنانچه این شخص از مدیران ارشد باشد، دیگر نباید مسئولیت مستقیمی در راستای وظایف حرفه‌ای اصلی بانک داشته باشد و در صورتی که از مدیران ارشد نباشد باید برای گزارش‌دهی ارتباط مستقیمی با مدیران ارشدی داشته باشد که وظایف اصلی حرفه‌ای را در بانک بر عهده ندارند.

۲۷- هنگام نصب یا برکناری سرپرست واحد تطبیق، ناظر بانک و هیات مدیره باید از این موضوع آگاهی یافته و از علت برکناری وی مطلع باشند. همچنین در فعالیتهای بین‌المللی، در رابطه با بانک‌های محلی دارای ادارات تطبیق، ناظران کشور میزبان نیز باید از کناره‌گیری سرپرستان تطبیق در ادارات بانک‌های محلی آگاهی داشته باشند.

برخورد منافع

۲۸- چنانچه سرپرست واحد تطبیق و دیگر کارکنان مسئول واحد یاد شده در پست‌ها یا موقعیت‌هایی قرار گیرند که به شکل بالفعل یا بالقوه مسئولیت‌های آن‌ها در مورد تطبیق در تعارض با دیگر مسئولیت‌های محوله به آن‌ها باشد، ممکن است به استقلال آن واحد خدشه وارد شود. از دیدگاه کمیته بال ارجح آن است کارکنان واحد تطبیق فقط مسئول اجرای امور تطبیق باشند کمیته به این امر آگاهی دارد که این کار ممکن است برای خطوط کاری کوچک‌تر و و یا شرکت‌های تابعه محلی عملی نباشد. از این رو، کارکنان واحد تطبیق ممکن است وظایفی غیر از تطبیق را نیز انجام دهند که در این صورت به شکل بالقوه وجود تعارض منافع در آن مسئولیت‌ها اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

۲۹- چنانچه کارکنان واحد تطبیق در خطوط کاری مربوط به وظایف مالی نیز تصدی داشته باشند و به آن‌ها از بابت فعالیت در خطوط کاری پاداش تعلق گیرد، - اگرچه پاداش مربوط به کارکرد مالی در کل، اصلی پذیرفته شده است - ولی این امر می‌تواند به استقلال این واحد خدشه وارد نماید.

دسترسی به اطلاعات و کارکنان

۳۰- واحد تطبیق باید به منظور انجام وظایف خود، حق برقراری ارتباط با هر یک از کارکنان عضو و دسترسی به سوابق یا پرونده‌های لازم را داشته باشد.

۳۱- واحد تطبیق باید بتواند در تمامی اداراتی که ریسک تطبیق در آن ها وجود دارد وظایفش را انجام دهد. علاوه بر این، واحد تطبیق باید حق بررسی و تحقیق در خصوص تخلفات احتمالی از سیاست‌های مدون تطبیق و در صورت نیاز، برای انجام وظایف خود، امکان کمک گرفتن از متخصصان داخلی بانک (مثل واحد حقوقی یا حسابرسان داخلی) یا بکارگیری متخصصان خارج از بانک را داشته باشد.

۳۲- واحد تطبیق باید برای انجام وظایف خود، باید بدون ترس از کیفر و انتقام یا مغضوب شدن از سوی مدیران یا دیگر کارکنان، هرگونه یافته های خود، در زمینه بی‌رویه گی یا تخلفات احتمالی نسبت به قوانین را آزادانه به مدیران ارشد گزارش کند. اگر چه رویه معمول این است که گزارش باید به مدیریت ارشد ارائه گردد ولی واحد تطبیق باید این حق را داشته باشد که در صورت ضرورت گزارش‌های خود را به طور مستقیم به هیات مدیره و یا کمیته‌ی منتصب آن نیز ارائه نماید. علاوه بر این، برای هیات مدیره یا کمیته منتصب آن ممکن است مفید باشد که حداقل سالی یک بار با رییس هیات تطبیق جلسه ای داشته باشند.

اصل ششم: منابع

واحد تطبیق بانک باید دارای منابع کافی، جهت انجام موثر مسئولیت های خود باشد.

۳۳- به منظور حصول اطمینان از مدیریت صحیح و موثر ریسک تطبیق، منابع ارائه شده برای واحد تطبیق باید کافی و مناسب باشد. خصوصاً کارکنانی که مسئولیت تطبیق را بر عهده دارند باید دارای صلاحیت، تجربه و قابلیت‌های حرفه‌ای و شخصی لازم برای اجرای وظایفشان باشند. کارکنان واحد تطبیق باید از قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی و تاثیر عملی آن ها بر عملیات بانکی درک درستی داشته باشند. مهارت‌های حرفه‌ای کارکنان واحد تطبیق، بویژه، از نظر به هنگام بودن و همگامی با تحولات، قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی، باید به کمک آموزش ادواری و نظام‌مند حفظ شود.

اصل هفتم: وظایف واحد تطبیق

وظایف واحد تطبیق باید در مورد مدیریت موثر ریسک‌های تطبیقی که بانک با آن ها روبرو است به مدیریت ارشد یاری رساند. وظایف ویژه واحد تطبیق در زیر مشخص می‌شود. اگر بعضی از این مسئولیت‌ها بر عهده کارکنان ادارات مختلف بانک گذاشته شود میزان تخصیص مسئولیت به هر اداره باید شفاف باشد

۳۴- تمامی وظایف تطبیق لزوماً نمی‌بایست توسط "اداره تطبیق" یا "واحد تطبیق" انجام شود. وظایف واحد تطبیق می‌تواند توسط کارکنان ادارات مختلف انجام شود. به عنوان مثال، در برخی از بانک‌ها، واحد حقوقی و واحد تطبیق می‌توانند از یکدیگر جدا باشند، واحد حقوقی می‌تواند مسئول ارائه مشاوره به مدیریت در مورد قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی و تهیه دستورالعمل اجرایی برای کارکنان باشد. حال آن که واحد تطبیق می‌تواند مسئول کنترل و بررسی میزان تطبیق با سیاست‌ها و رویه‌های مصوب هیات مدیره و ارائه گزارش به مدیریت در این خصوص باشد. در برخی دیگر از بانک‌ها، قسمت‌هایی از واحد تطبیق ممکن است در گروه ریسک عملیاتی یا در گروهی کلی تر از مدیریت ریسک قرار گیرد. در صورت تقسیم وظایف بین ادارات، نحوه تخصیص مسئولیت‌ها ی هر اداره باید کاملاً روشن باشد. همچنین با ید ساز و کارهای مناسبی برای همکاری ادارات با سرپرست تطبیق نیز در نظر گرفته شود. (مثلاً در رابطه با شرایط و تبادل نظرات مشورتی و اطلاعات مرتبط). به هر حال این ساز و کارها باید در حد کفایت و برای حصول اطمینان از اجرای موثر وظایف سرپرست تطبیق، تبیین گردند.

اطلاع رسانی

۳۵- واحد تطبیق باید نسبت به اطلاع رسانی به مدیران در مورد قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی از جمله، به روز نگه‌داشتن آن‌ها در مورد تحولات قوانین، مقررات و استانداردهای اجرایی اقدام نماید.

راهنمایی و آموزش

۳۶- واحد تطبیق باید در موارد ذیل، به مدیریت ارشد یاری رساند:

- آموزش کارکنان در رابطه با موضوعات تطبیق و ایفای نقش به عنوان مرجعی برای پاسخ‌گویی به سوالات کارکنان در مورد تطبیق.
- تدوین دستورالعملی مکتوب برای کارکنان، در مورد نحوه پیاده‌سازی صحیح قوانین، مقررات و استانداردها، با استفاده از سیاست‌ها و رویه‌ها و سایر اسناد همچون دستورالعمل تطبیق، ضوابط داخلی و دستورالعمل‌های اجرایی.

شناسایی و اندازه‌گیری و ارزیابی ریسک تطبیق

۳۷- واحد تطبیق باید بر اساس اقدامات پیشگیرانه، شناسایی، مستندسازی و ارزیابی ریسک‌های

تطبیق مربوط به فعالیت های حرفه‌ای بانک، از جمله فعالیت های مربوط به گسترش محصولات و رویه‌های کاری، پیشنهاد انجام فعالیت یا برقراری روابط با مشتری جدید یا ایجاد تغییرات اساسی در ماهیت چنین روابطی را انجام دهد. چنانچه بانک دارای کمیته ای برای ارائه محصول جدیدی باشد کارکنان واحد تطبیق باید در کمیته مزبور نماینده داشته باشند.

۳۸- واحد تطبیق همچنین باید راه‌های اندازه‌گیری ریسک تطبیق را در نظر داشته (مثلاً از طریق استفاده از شاخص‌های عملکرد)، از این اندازه‌گیری‌ها برای ارتقای ارزیابی ریسک تطبیق استفاده کند. فن‌آوری می‌تواند با کمک گردآوری یا پالایش داده‌ها، به عنوان ابزاری برای تشخیص مشکلات بالقوه‌ی تطبیق مورد استفاده قرار گیرد. (مثلاً افزایش تعداد شکایات مشتریان یا بی‌نظمی در امور تجاری و پرداخت‌ها و غیره)

۳۹- واحد تطبیق باید مناسب بودن شیوه‌های اجرایی داخلی و دستورالعمل‌های واحد تطبیق را مورد ارزیابی قرار داده و بلافاصله پس از شناسایی نارسایی‌های موجود، در سیاست‌ها و شیوه‌های اجرایی، در صورت لزوم راهکار لازم را برای انجام اصلاحات ارائه نماید.

پایش، آزمون و گزارش دهی

۴۰- واحد تطبیق باید نسبت به پایش و آزمون تطبیق از طریق ارزیابی و آزمون ادواری و جامع ریسک تطبیق اقدام نماید. نتایج آزمون‌های مزبور نیز باید از طریق خطوط گزارش دهی واحد تطبیق و طبق رویه‌های داخلی مدیریت ریسک انجام شود.

۴۱- مسئول واحد تطبیق باید به طور ادواری موضوعات مهم تطبیق را به مدیریت ارشد گزارش نماید. این گزارش‌ها باید مواردی همچون ارزیابی ریسک تطبیق، طی دوران گزارش دهی، از جمله، هرگونه تغییر وضعیت آن، با توجه به معیارهای مربوط، مثل شاخص‌های اجرایی، موارد نقض و یا نارسایی‌ها و اقدامات اصلاحی پیشنهادی و نیز اقدامات اصلاحی پیشین رادر برگیرد.

وظایف قانونی و ارتباطات

۴۲- واحد تطبیق می‌تواند وظایف خاص قانونی را بر عهده داشته باشد (مثل ایفای نقش کارشناس مبارزه با پول شویی) همچنین برقراری ارتباط با اشخاص (حقیقی، حقوقی) خارجی و ذی ربط، از جمله ناظران، تدوین کنندگان استانداردها و مشاوران قانونی خارجی در زمره مسئولیت‌های واحد تطبیق قرار دارد.

برنامه تطبیق

۴۳- واحد تطبیق موظف است وظایف خود را طی برنامه ای مدون که فعالیت های برنامه ریزی شده آن را مشخص می کند و تحت همین عنوان ، انجام دهد. این برنامه پیاده سازی و بازنگری سیاست ها و رویه های خاص، ارزیابی ریسک تطبیق، آزمون های تطبیق و آموزش کارکنان در مورد موضوعات مهم تطبیق را در بر می گیرد. برنامه تطبیق باید مبتنی بر ریسک و تحت نظارت مسئول تطبیق باشد تا از پوشش مناسب تمامی موضوعات حرفه ای و اصلی و هماهنگی بین واحدهای مدیریت ریسک اطمینان حاصل شود.

اصل هشتم: ارتباط با حسابرس داخلی

دامنه و گستره فعالیت های واحد تطبیق می بایست از سوی حسابرس داخلی مورد بازنگری دوره ای قرار گیرد.

۴۴- ریسک تطبیق باید در متدولوژی ارزیابی ریسک واحد حسابرسی داخلی گنجانیده شود. برای حسابرسی این ریسک می بایست برنامه ای تدوین شود. این برنامه می بایست در حد کفایت و با اثر بخشی، وظایف تطبیق را از آزمون کنترل ها ، متناسب با سطح ریسک قابل شناسایی ، در برگیرد.

۴۵- این اصل مستلزم آن است که واحد تطبیق و بخش حسابرسی از یکدیگر جدا باشند تا این اطمینان حاصل شود که فعالیت های واحد تطبیق تحت نظارت مستقل قرار دارد بنابراین، این مساله مهم است که از چگونگی تفکیک و مستندسازی فعالیت های مربوط به ارزیابی ریسک و آزمون دو واحد یاد شده در بانک (مثلاً در سیاست مصوب تطبیق یا در مستندی مرتبط، مثل تفاهم نامه). شناخت درستی وجود داشته باشد. البته واحد حسابرسی، هرگونه یافته های حسابرسی خود در رابطه با واحد تطبیق را در اختیار رییس واحد تطبیق قرار می دهد.

دیگر موضوعات مهم

اصل نهم- مسائل برون مرزی

بانکها باید مطابق قوانین و مقررات لازم الاجرا در تمامی حوزه های قانونی که در آن فعالیت حرفه ای دارند عمل کنند سازمان و ساختار واحد تطبیق باید با الزامات قانونی و مقرراتی محلی سازگاری داشته باشد.

۴۶- بانکها می توانند فعالیت های حرفه ای خود را به صورت بین المللی از طریق شعب یا شرکت های تابعه محلی یا در دیگر حوزه های قانونی که در آن حضور فیزیکی ندارند انجام دهند. الزامات قانونی و نظارتی ممکن

است از یک حوزه قانونی به حوزه دیگر دارای تفاوت‌هایی باشند ممکن است این تفاوت‌ها، ناشی از فعالیت حرفه‌ای که بانک انجام می‌دهد یا شکل حضور آن در آن حوزه باشد.

۴۷- بانکی که فعالیت حرفه‌ای در یک حوزه قانونی خاص را مدنظر دارد باید تابع قوانین و مقررات آن حوزه نیز باشد. برای مثال، بانک‌هایی که به صورت شرکت‌های تابعه محلی فعالیت می‌کنند باید الزامات قانونی و مقرراتی کشور میزبان را رعایت نمایند. در خصوص فعالیت‌های حرفه‌ای محلی بانک‌ها، جهت حصول اطمینان از این که مسئولیت‌های خاص تطبیق در حوزه قانونی مربوط، درست انجام می‌شود وجود افرادی که از اطلاعات کافی در مورد قوانین حوزه مزبور برخوردار بوده و در این امر متخصص هستند ضروری است. مسئول تطبیق با همکاری دیگر واحدهای مدیریت ریسک می‌تواند در این خصوص نظارت لازم را داشته باشد.

۴۸- کمیته به این موضوع آگاه است که بانک می‌تواند، به دلیل تنوع و نیز قانونی بودن در حوزه‌های قانونی مختلف فعالیت کند. با این وجود، دستورالعمل‌ها باید در مورد فعالیت‌هایی که در حوزه مزبور منعی ندارند ولی در کشور مبدا مجاز نمی‌باشند افزایش ریسک شهرت احتمالی را شناسایی و ارزیابی کند.

اصل دهم: برون سپاری

تطبیق باید به عنوان فعالیت اصلی مدیریت ریسک بانک در نظر گرفته شود. وظایف خاص واحد تطبیق می‌تواند برون سپاری گردد ولی در این صورت لازم است این کار تحت نظارت مناسب مسئول تطبیق انجام شود.

۴۹- مجمع مشترک (یعنی کمیته نظارت بر بانکداری، کمیسیون بین‌المللی سازمان‌های بین‌المللی اوراق بهادار و موسسه بین‌المللی ناظران) اصول ارزشمندی را برای برون سپاری بوسیله موسسات تحت نظارت، ارائه خواهند نمود که بانک‌ها را به این کار تشویق می‌نماید.^۱

۵۰- هر بانک باید اطمینان حاصل نماید که برون سپاری فعالیت مانع نظارت موثر بر آن توسط ناظران آن نمی‌شود. صرف‌نظر از حدی که وظایف ویژه واحد تطبیق برون سپاری می‌شود، هیات مدیره و مدیران ارشد، همچنان مسئول رعایت قوانین، مقررات و استانداردها در بانک هستند. ۱۷۵۸۰۹/

□ به سند مجمع مشترک تحت عنوان "برون سپاری خدمات مالی" منتشره در فوریه ۲۰۰۵ که بر روی وب سایت بانک تسویه بین‌المللی موجود است مراجعه شود.

یاد آور می‌گردد ترجمه سند یاد شده در وب سایت بانک مرکزی جمهوری اسلامی قابل دسترسی است.

ماخذ

Bank For International Settlements, Basel Committee on Banking Supervision, "*Compliance and the Compliance Function in Banks*", April ۲۰۰۵

استفاده از این نوشتار با ذکر ماخذ بلا مانع است.